

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

II. ÚS 58/05

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 10. januára 2006 v senáte zloženom z predsedu Jána Mazáka a zo sudcov Ľudmily Gajdošíkovej a Alexandra Bröstla prerokoval sťažnosť Ing. I. B., bytom B., zastúpenej advokátom JUDr. M. K., B., vo veci namietaného porušenia jej základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Bratislava IV v konaní vedenom pod sp. zn. 13 P 58/02 a takto

rozhodol:

1. Základné právo Ing. I. B. na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Bratislava IV v konaní vedenom pod sp. zn. 13 P 58/02 porušené bolo.

2. Ing. I. B. n e p r i z n á v a primerané finančné zadosťučinenie.

3. Okresný súd Bratislava IV je povinný Ing. I. B. uhradiť trovy právneho zastúpenia 9 342 Sk (slovom deväťtisícristoštyridsaťdva slovenských korún) na účet jej právneho zástupcu JUDr. M. K., B., do dvoch mesiacov od doručenia tohto nálezu.

Odôvodnenie:

I.

Ing. I. B., bytom B. (ďalej len „sťažovateľka“), v sťažnosti doručenej Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) 28. decembra 2004 namietala, že postupom Okresného súdu Bratislava IV (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 13 P 58/02 (pôvodne pod sp. zn. 13 Nc 58/02) bolo porušené jej základné právo na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“). Ústavný súd uznesením z 23. februára 2005 prijal sťažnosť sťažovateľky na ďalšie konanie.

V sťažnosti sťažovateľka okrem iného uviedla: *„Navrhovateľka návrhom matky zo dňa 2. 4. 2002 zmenenom v zmysle návrhu zo dňa 21. 11. 2003, sp. zn. 13 Nc 58/02, žiadala o úpravu práv a povinností rodičov k ich spoločnému maloletému dieťaťu. (...) Navrhovateľka svojím listom zo dňa 6. 2. 2003 poukazovala na prietahy v konaní sp. zn. 13 Nc 58/02. Predsedkyňa Okresného súdu Bratislava IV uznala v liste zo dňa 27. 3. 2003, že v uvedenom konaní skutočne došlo k prietahom a to v období od 25. 6. 2002 do dňa 10. 9. 2003. V období od 10. 9. 2003 v tomto konaní pojednávania síce prebiehali, sudkyňa však vo veci nerozhodla napriek tomu, že navrhovateľka predložila súdu všetky požadované doklady, svoj nárok v celom rozsahu preukázala, čím boli splnené predpoklady pre rozhodnutie. Ku konečnému rozhodnutiu v predmetnej veci došlo až na pojednávaní dňa 21. 9. 2004, na základe ktorého bol otec maloletého zaviazaný platiť na jeho výživu sumu 8 500,- Sk mesačne, vždy do 15-teho dňa v mesiaci vopred k rukám matky období od 1. 9. 2001 do 29. 9. 2003. Zročné výživné pre maloletého za dobu od 1. 9. 2001 do 29. 9. 2003 v sume 27.300,- Sk bol otec predmetným rozsudkom zaviazaný zaplatiť do rúk matky do 3 dní odo dňa právoplatnosti rozsudku. (...)*

Navrhovateľka sa v sťažnosti zo dňa 30. 11. 2004 sťažovala na prieťahy v konaní sp. zn. 13 Nc 58/02, z dôvodu, že od podania návrhu na začatie konania do rozhodnutia vo veci uplynula neprimerane dlhá doba ako aj z dôvodu, že od vyhlásenia rozsudku na pojednávaní dňa 21. 9. 2004 do dnešného dňa nebolo písomné vyhotovenie rozsudku doručené navrhovateľke.“

Sťažovateľka okrem vyslovenia porušenia jej základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy vo svojej sťažnosti požaduje, aby okresný súd konal bez zbytočných prieťahov, zaplatil jej primerané finančné zadost'učinenie vo výške 40 000 Sk a úhradu trov konania.

Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) upustil v danej veci od konania verejného ústneho pojednávania.

II.

Z obsahu sťažnosti, z vyjadrení účastníkov konania a z obsahu spisu okresného súdu sp. zn. 13 P 58/02 ústavný súd zistil, že sťažovateľka 3. apríla 2002 podala okresnému súdu návrh na „*úpravu práv a povinností rodičov k ich spoločnému maloletému dieťaťu*“.

Okresný súd 7. mája 2002 nariadil termín pojednávania na 25. jún 2002. Pojednávanie 25. júna 2002 bolo odročené na 10. septembra 2002, sťažovateľka bola vyzvaná na predloženie listinných dokladov.

Sťažovateľka 20. augusta 2002 podala návrh na nariadenie predbežného opatrenia.

Pojednávanie 10. septembra 2002 bolo odročené na 24. október 2002 za účelom zisťovania majetkových pomerov otca, sťažovateľka vzala späť návrh na nariadenie predbežného opatrenia.

Dňa 16. októbra 2002 sťažovateľka podala návrh na nariadenie predbežného opatrenia.

Pojednávanie 24. októbra 2002 bolo odročené na 30. január 2003 za účelom ďalšieho dokazovania (zistovania pomerov maloletého a pomerov jeho otca, sťažovateľka bola vyzvaná na doplnenie návrhu v časti úpravy styku a opravu návrhu na nariadenie predbežného opatrenia).

Sťažovateľka 8. novembra 2002 predložila okresnému súdu upravený návrh na nariadenie predbežného opatrenia.

Okresný súd 9. decembra 2002 doručil otcovi maloletého návrh na nariadenie predbežného opatrenia za účelom vyjadrenia k nemu.

Na pojednávaní 30. januára 2003 okresný súd vyhlásil uznesenie o predbežnom opatrení, ktorým maloletého zveril do výchovy matke a otca zaviazal na úhradu výživného vo výške 6 000 Sk mesačne.

Otec maloletého podal 25. februára 2003 odvolanie proti uzneseniu z 30. januára 2003.

Okresný súd 20. marca 2003 vyhlásil rozsudok, ktorým maloletého zveril do výchovy matke, upravil styk otca s maloletým, výživné otcovi určené nebolo.

Sťažovateľka sa 29. apríla 2003 odvolala proti výroku rozsudku, ktorým nebolo určené výživné. Dňa 18. júna 2003 okresný súd predložil spis Krajskému súdu v Bratislave (ďalej len „krajský súd“) za účelom rozhodnutia o odvolaniach sťažovateľky a otca maloletého.

Krajský súd 13. novembra 2003 uznesením zrušil rozsudok v napadnutej časti, vec vrátil na ďalšie konanie a zároveň zrušil uznesenie z 30. januára 2003. Spis bol okresnému súdu vrátený 5. decembra 2003.

Sťažovateľka 24. novembra 2003 predložila zmenu návrhu na začatie konania.

Otec maloletých podal 5. februára 2004 návrh na zníženie výživného.

Pojednávanie 24. februára 2004 bolo odročené na 27. apríl 2004 z dôvodu neprítomnosti otca maloletého a nepredloženia listinných dokladov o výške jeho príjmu.

Dňa 8. marca 2004 okresný súd vyzval právneho zástupcu otca maloletého na zdokladovanie príjmov za obdobie 2001 - 2004 a zaslanie dôkazu o služobnej ceste v čase

ostatného pojednávania, sťažovateľku vyzval na zdokladovanie príjmu za rok 2004. Sťažovateľka reagovala na výzvu 26. apríla 2004.

Po zmene termínu pojednávania z 27. apríla na 28. apríl 2004 bolo toto odročené na 15. jún 2004 za účelom ďalšieho dokazovania.

Sťažovateľka 10. a 11. mája 2004 predložila listinné dôkazy.

Otec maloletého na výzvu okresného súdu zo 14. mája 2004 predložil 24. mája 2004 okresnému súdu listinné dôkazy.

Pojednávanie 15. júna 2004 bolo odročené na 21. september 2004 za účelom predvolania svedkov a zabezpečenia ďalších listinných dôkazov.

Okresný súd 21. septembra 2004 vyhlásil rozsudok, ktorým otca maloletého zaviazal na platenie výživného, ročného výživného, návrhy sťažovateľky na zvýšenie výživného a otca maloletého na jeho zníženie zamietol.

Dňa 20. decembra 2004 otec maloletého podal odvolanie proti výroku rozsudku, ktorým bol zamietnutý jeho návrh na zníženie výživného, sťažovateľka napadla rozsudok odvolaním doručeným 22. marca 2005.

Okresný súd predložil 4. apríla spis krajskému súdu za účelom rozhodnutia o podaných odvolaniach.

Krajský súd uznesením z 23. septembra 2005 zrušil napadnuté rozhodnutie a vec vrátil na ďalšie konanie. Spis bol vrátený okresnému súdu 18. októbra 2005.

Okresný súd 20. októbra 2005 nariadil pojednávanie na 8. december 2005.

Sťažovateľka podaním z 29. novembra 2005 vzala svoj návrh v celom rozsahu späť.

III.

Podľa čl. 48 ods. 2 prvej vety ústavy „Každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietahov...“.

Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov je podľa ustálenej judikatúry ústavného súdu odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty

dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu.

Otázku existencie zbytočných priet'ahov v konaní a porušenia základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy ústavný súd podľa svojej konštantnej judikatúry (napr. II. ÚS 813/00, IV. ÚS 74/02) skúma vždy s ohľadom na konkrétne okolnosti prípadu podľa a) právnej a faktickej zložitosti veci, pričom zohľadňuje aj povahu veci a o čo ide sťažovateľovi pri uplatňovaní základného práva na súdnu ochranu, b) správania účastníka konania a c) postupu súdu.

a) Pokiaľ ide o prvé kritérium, ústavný súd konštatoval, že predmetom posudzovaného konania je nárok na určenie výživného a jeho zmenu. Nároky maloletých detí na výživné sú takými nárokmi, ktoré vo všeobecnosti vyžadujú zvýšenú starostlivosť od všeobecného súdu pri rozhodovaní o ich priznaní alebo zmene. Všeobecný súd koná a rozhoduje v nesporovom konaní, v ktorom musí prejsť zodpovednosť za to, že ide o konanie starostlivosti súdu o maloletých (nadpis § 176 Občianskeho súdneho poriadku), urýchlým postupom a rozhodovaním, konajúc bez ohľadu na úkony účastníkov konania. Ústavný súd súčasne uvádza, že takéto konania nie sú právne zložité a aj zisťovanie možností a schopností rodičov ako relevantných skutočností pri určovaní výživného nevykazuje v danom prípade osobitnú zložitosť.

Právnu alebo skutkovú zložitosť veci vo svojom stanovisku z 28. novembra 2005 okresný súd nenamietol.

b) Ústavný súd konštatuje, že matka maloletého dieťaťa procesnými úkonmi nespomalila konanie alebo postup okresného súdu. Na všetky pokyny a výzvy okresného súdu reagovala v primeraných lehotách. Rešpektovala obsah týchto úkonov okresného súdu s jednou výnimkou, keď neoznámila zmeny adresy právneho zástupcu. Ani procesné úkony, ktoré sťažovateľka využila (odvolanie proti rozsudku, zmena návrhu na začatie konania, zmena právneho zástupcu), nemožno kvalifikovať ako postup, ktorého dôsledkom sú

zbytočné prietahy (I. ÚS 31/01), a preto ústavný súd dospel k záveru, že sťažovateľke nemožno pripísať významnejší podiel na celkovej dĺžke konania.

c) Tretím kritériom, podľa ktorého ústavný súd hodnotil, či došlo v uvedenom konaní k zbytočným prietahom, bol postup okresného súdu v spore. Konanie začalo dorúčením návrhu okresnému súdu 3. apríla 2002.

Aj napriek tomu, že o časti návrhu sťažovateľky ohľadne úpravy styku okresný súd rozhodol (rozsudkom z 20. marca 2003 sp. zn. 13 P 58/02 v spojení s rozsudkom krajského súdu č. k. 9 Cop 29/03-197, 9 CoP 35/03-197), nesmeroval jeho postup v posudzovanom konaní efektívne a účinne k odstráneniu právnej neistoty účastníkov konania.

Ústavný súd konštatuje, že okresný súd vo svojom postupe v dostatočnej miere nezohľadnil, o čo ide účastníkom v týchto veciach. Bez toho, aby ústavný súd vymedzoval jednotlivé obdobia nečinnosti okresného súdu alebo jeho neefektívnej činnosti, možno konštatovať, že konanie vo veci starostlivosti súdu o maloletého nemôže trvať od roku 2002 dosiaľ.

Okresný súd síce nariad'oval a vykonával pojednávania, dostatočne sa však nesústred'oval na dokazovanie tak, aby mohol v spore rozhodnúť so zreteľom na predmet konania. Postup okresného súdu v konaní nepochybne sťažovala aj procesná nedisciplinovanosť otca, ktorý sa opakovane nedostavoval na pojednávania a nerešpektoval výzvy na predloženie dôkazov. Okresný súd však nepostupoval pri uplatňovaní svojich oprávnení (vrátane možnosti uplatnenia poriadkových opatrení) dostatočne razantne a efektívne na zabezpečenie súčinnosti účastníkov konania.

Okresný súd 20. marca 2003 vyniesol rozsudok, ktorý bol 13. novembra 2003 zrušený odvolacím súdom pre nedostatočne zistený skutkový stav. Krajský súd zároveň zrušil uznesenie z 30. januára 2003 s odôvodnením, že napadnuté uznesenie je neúčinné, pretože „v rozvodom konaní, ako už bolo vyššie uvedené, boli upravené práva a povinnosti rodičov k dieťaťu, dieťa bolo zverené matke, otcovi určená vyživovacia povinnosť dokonca

vo vyššej sume, ako bolo určené napadnutým uznesením. Z toho vyplýva, že potreba takejto dočasnej úpravy pominula“.

Ďalší rozsudok okresného súdu z 21. septembra 2004 bol odvolacím súdom 23. septembra 2005 zrušený opakovane pre nedostatočne zistený skutkový stav.

Po zrušení rozsudkov prvostupňového súdu mu odvolací súd opakovane vytkol nedostatky pri zisťovaní skutkového stavu. Ústavný súd preto za zbytočné priedahy považoval aj konanie, ktoré viedlo k vyneseniu zrušených rozsudkov bez zistenia potrebného skutkového stavu.

Zbytočný priedah v konaní vznikol pri vyhotovovaní rozsudku z 21. septembra 2004, keď okresný súd nerešpektoval ustanovenie § 158 ods. 4 Občianskeho súdneho poriadku.

Ústavný súd konštatuje, že nesústredená činnosť a chybný postup okresného súdu je porušením základného práva sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných priedahov.

Ústavný súd vo svojich rozhodnutiach už viackrát vyslovil názor, že nadmerné množstvo vecí, v ktorých štát musí zabezpečiť súdne konanie, nezbavuje štát zodpovednosti za zbytočné priedahy v súdnom konaní (II. ÚS 40/97, III. ÚS 17/02). Námietka pretrvávajúceho vysokého počtu vecí na občianskoprávnom úseku či námietka nedostatočného personálneho obsadenia okresného súdu nemá povahu okolnosti, ktorá by vylučovala alebo znižovala zodpovednosť súdu za rozhodnutie vo veci samej bez zbytočných priedahov.

IV.

Vzhľadom na to, že sťažovateľka vzala späť návrh na začatie konania, ústavný súd neprikázal okresnému súdu, aby vo veci sp. zn. 13 P 58/02 konal bez zbytočných priedahov.

Sťažovateľka vo svojej sťažnosti žiadala o priznanie primeraného finančného zadost'učinenia 40 000 Sk s odôvodnením, že „*Nekonaním okresného súdu Bratislava IV v predmetnej veci, bola navrhovateľke ako aj maloletému M. B., z dôvodov pried'ahov v konaní spôsobená ujma, nakoľko dlhovaná čiastka predstavuje k dnešnému dňu značne vysokú sumu, čo vážne ohrozuje existenciu maloletého dieťaťa, keďže nemôže byť použitá na jeho výživu*“.

Ústavný súd nepriznal finančné zadost'učinenie a považoval za dostatočnú ochranu základného práva sťažovateľky to, že vyslovil porušenie tohto základného práva na konanie bez zbytočných pried'ahov a priznal jej úhradu trov konania. V tejto spojitosti treba uviesť, že k takému rozhodnutiu viedlo aj to, že už pred podaním sťažnosti ústavnému súdu okresný súd 21. septembra 2004 vyhlásil rozsudok, ktorý bol síce napadnutý odvolaniami, ale po zrušení rozsudku odvolacím súdom matka maloletého (sťažovateľka) vzápätí vzala návrh na začatie konanie späť a konanie sa zastavilo. Treba ešte zdôrazniť, že počas konania bol nárok maloletého dieťaťa sťažovateľky zabezpečený rozsudkom o rozvode manželstva sp. zn. 119 C 119/02, v ktorom bol otec dieťaťa zaviazaný platiť výživné. Preto neobstojí tvrdenie matky, že v dôsledku zbytočných pried'ahov bola „... *ohrozená existencia maloletého dieťaťa*“.

Podľa § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konania uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti uhradil inému účastníkovi konania jeho trovy.

Ústavný súd podľa § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde rozhodol aj o úhrade trov konania, ktoré sťažovateľke vznikli v súvislosti s jej zastupovaním v konaní pred ústavným súdom advokátom JUDr. M. K., a priznal sťažovateľke úhradu trov konania v hodnote 9 342 Sk za dva úkony právnej služby plus dvakrát po 136 Sk režijný paušál ku každému úkonu právnej služby podľa § 20 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb.

Úhradu trov konania je okresný súd povinný zaplatiť na účet právneho zástupcu sťažovateľky (§ 31a zákona o ústavnom súde v spojení s § 149 Občianskeho súdneho poriadku).